

ΜΕΤΩΠΟ: Η ΕΝΝΟΙΑ, ΤΟ ΓΙΑΤΙ, ΤΟ ΠΩΣ, ΤΟ ΠΟΤΕ του Βασίλη Λιόση

Η έννοια του Μετώπου

Το Μέτωπο αφορά τον συντονισμό, τις μερικές συγκλίσεις, τους από κοινού κοινωνικούς αγώνες από διαφορετικά υποκείμενα. Τα υποκείμενα αυτά μπορεί να είναι είτε κοινωνικές τάξεις και στρώματα, είτε οργανωμένες συλλογικότητες (κόμματα, πολιτικές κινήσεις, όμιλοι, συνδικάτα, πολιτιστικοί φορείς κ.ά.), είτε ακόμη και μεμονωμένα πρόσωπα.

Απόλυτος διαχωρισμός ανάμεσα στα δυο επίπεδα συμμαχιών (κοινωνικό και πολιτικό) δεν μπορεί να υπάρξει, αφού το ένα επίπεδο τροφοδοτεί κι επηρεάζει το άλλο. Το Μέτωπο πρέπει να είναι και κοινωνικό και πολιτικό. Η δημιουργία κοινωνικού Μετώπου δίχως τη δημιουργία πολιτικού, είναι απλώς ένας μύθος.

Η γέννηση του Μετώπου προϋποθέτει αμοιβαίες υποχωρήσεις από τα συμβαλλόμενα μέρη και όχι την απαίτηση ιδεολογικών καθαροτήτων. Αν επιχειρείται η δημιουργία ενός Μετώπου που θα ταυτίζεται με το Κόμμα, τότε το εγχείρημα ακυρώνεται εν τη γενέσει του. Από την άλλη δεν μπορεί να επιβιώσει όταν έχει χυλοειδή μορφή στο όνομα μιας γενικόλογης ενότητας.

Γιατί σήμερα Μέτωπο;

Η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση ενώ δείχνει σημάδια υποχώρησης, δεν συμβαίνει το ίδιο και στην Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη το τεράστιο ποσοστό ανεργίας, τη μετανάστευση εκατοντάδων χιλιάδων κυρίως νέων ανθρώπων, την καταβράθρωση του ΑΕΠ, την επιτροπεία και το ξεπούλημα του δημόσιου τομέα, τη μεγαλύτερη ανακατανομή πλούτου υπέρ του κεφαλαίου που έχει πραγματοποιηθεί μεταπολιτευτικά, **δεν μπορούμε παρά να μιλήσουμε για ελληνική ιδιαιτερότητα.** Η υπάρχουσα αυτή κατάσταση πραγμάτων επιβάλλει τη δημιουργία ενός κοινωνικοπολιτικού μετώπου όχι αύριο, αλλά «χθες».

Με δεδομένη επίσης την κατάσταση του λαϊκού κινήματος που χαρακτηρίζεται από τις όλο και αραιότερες απεργίες, από τις λιγοστές κινητοποιήσεις, από τη μικρή συνδικαλιστική πυκνότητα, από τη ΓΣΕΕ του «ΝΑΙ» στο δημοψήφισμα και συνυπολογίζοντας τη γενικότερη απογοήτευση, παθητικοποίηση και συντηρητικοποίηση του κόσμου, **η δημιουργία ενός κοινωνικοπολιτικού Μετώπου αποτελεί αναγκαία συνθήκη (το ικανή είναι συζητήσιμο) για την εμφάνιση νέων ελπιδοφόρων κοινωνικών αγώνων.**

Ποιοι οι προγραμματικοί άξονες του Μετώπου;

Ποια πρέπει να είναι η φιλοσοφία σύνταξης ενός ριζοσπαστικού προγράμματος; **Η φιλοσοφία του εντοπίζεται τόσο στην απόκρουση της εφαρμοζόμενης πολιτικής, όσο και στη διατύπωση αιτημάτων, οικονομικών και πολιτικών, που θα διανοίγουν τον δρόμο για την ανακούφιση των λαϊκών στρωμάτων αλλά και για μία άλλη κοινωνικοοικονομική κατάσταση.** Μερικοί βασικοί του άξονες πρέπει να είναι οι εξής:

- Η ακύρωση όλων των μνημονιακών νόμων.
- Η μονομερής παύση των πληρωμών στους δανειστές.
- Η έξοδος από την ΕΕ και το ΝΑΤΟ.

- Η εθνικοποίηση των τραπεζών και στρατηγικών τομέων της οικονομίας.
- Η διεκδίκηση των γερμανικών αποζημιώσεων.
- Η σύγκληση συντακτικής συνέλευσης.

Επιμέρους μέτωπα πάλης μπορούν να αποτελέσουν οι αγώνες ενάντια στον νεοναζισμό, στους πλειστηριασμούς, στις επικείμενες ιδιωτικοποιήσεις, η υπεράσπιση των εργασιακών δικαιωμάτων κ.ά.

Με ποιο τρόπο μπορεί να συγκροτηθεί το Μέτωπο;

Μαγικό συνταγολόγιο που να δίνει λύσεις για τη συγκρότηση του Μετώπου δεν υπάρχει. Επομένως, η όποια κατάθεση σκέψεων θα δοκιμαστεί στην πράξη, κάτι που δεν έχει γίνει (η δοκιμασία στην πράξη) παρά ελάχιστες φορές. Ορισμένες, λοιπόν, προτάσεις που προφανώς δεν είναι οι μοναδικές είναι οι εξής:

■ **Απαιτείται οργανωμένη συζήτηση ανάμεσα σε πολιτικούς φορείς και συλλογότητες με καθορισμένες θεματικές και με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, με στόχο τη διερεύνηση της δυνατότητας συγκρότησης κοινού προγράμματος .**

■ **Απαιτείται, επίσης, συντεταγμένος διάλογος για την κοινή δράση στα συνδικάτα.** Πρόκειται για όρο αναζωογόνησης του κινήματος και απόκρουσης της αντιλαϊκότερης πολιτικής που βιώνει ο ελληνικός λαός μεταπολιτευτικά.

■ **Απαιτείται ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών για κοινή κινηματική δράση.** Επιμέρους αλλά κρίσιμα θέματα όπως για παράδειγμα αυτό των πλειστηριασμών δεν προϋποθέτουν προγραμματικές συμφωνίες. Τουλάχιστον θεωρητικά οι συντονισμοί είναι πιο εύκολοι σε αυτό το επίπεδο.

■ **Απαιτείται η συμφωνία για κοινά συλλαλητήρια, κοινές εκδηλώσεις και για τον συντονισμό στο «δρόμο».** Οι ξεχωριστές συγκεντρώσεις και πορείες των δυνάμεων που αντιμάχονται τη σύγχρονη βαρβαρότητα είναι πλέον μία ατελέσφορη εμμονή που δεν προσφέρει τίποτα. Η λογική των υγειονομικών ζωνών δεν ταιριάζει στους αγωνιστές.

Η περιγραφόμενη αυτή διαδικασία δεν θα οδηγήσει αναγκαστικά στο σχηματισμό του κοινωνικοπολιτικού Μετώπου, μπορεί, όμως, να δώσει κάποια άμεσα κινηματικά αποτελέσματα.

Το ευκαίο, σε ένα τέτοιο εγχείρημα, είναι η συμμετοχή και του ΚΚΕ και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και της ΛΑΕ και άλλων μικρότερων δυνάμεων που αγωνιούν για το μέλλον του λαού. Μιλώντας ρεαλιστικά το ευκαίο δεν είναι δυστυχώς και άμεσα πραγματοποιήσιμο. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι ένα τέτοιο αίτημα δεν πρέπει να προπαγανδίζεται ως άμεση ανάγκη.

Οι υπάρχοντες κίνδυνοι

Πριν την έναρξη ή κατά τη διάρκεια μιας τέτοιας διαδικασίας όπως αυτής που περιγράφηκε παραπάνω εμπερικλείει, όπως έχει δείξει η ίδια η ζωή, δύο κινδύνους: **ο ένας σχετίζεται με τη διάθεση ενότητας χωρίς αρχές και ο άλλος με μία ενότητα που να διέπεται από ιδεολογική καθαρότητα. Πρόκειται για δύο συμπληγάδες που μπορούν να τσακίσουν το ίδιο εύκολα ένα τέτοιο πολιτικό πείραμα.**

Η μία αντίληψη μπορεί να χωράει σε ένα μετωπικό σχήμα σχεδόν τους πάντες χωρίς κανένα κριτήριο προσδίδοντας στο σχήμα μία πολιτική και ιδεολογική πλαδαρότητα που θα εμποδίζει την ανάδειξη των πολιτικών στόχων του και

κρατώντας τους σε ένα γενικόλογό επίπεδο με ασαφείς προτάσεις και ασαφείς ερμηνείες των φαινομένων. Υπάρχουν ορισμένα πολιτικά αιτήματα που είναι πλέον εκ των ων ουκ άνευ κι ένα εξ αυτών είναι η έξοδος από το «λάκκο των λεόντων», την ΕΕ. Βεβαίως υπάρχει διαβάθμιση στο κάθε επίπεδο συνεργασίας. Αν μιλάμε για συνεργασία συνδικαλιστικού επιπέδου, τότε εκ των πραγμάτων τα κριτήρια γίνονται περισσότερο ελαστικά, αρκεί βεβαίως να υπάρχει κάθετη διαφοροποίηση από τον κυβερνητικό κι εργοδοτικό συνδικαλισμό.

Η άλλη αντίληψη «κλείνει» το μετωπικό σχήμα σε τόσο στενά όρια που τελικά χωράει πολύ συγκεκριμένους χώρους και για την ακρίβεια το χώρο της κομμουνιστικής αριστεράς. Ο προσδιορισμός του Μετώπου ως αντικαπιταλιστικού ή κομμουνιστικού δεν μπορεί να δημιουργήσει κανένα Μέτωπο. Σε κάθε περίπτωση θα πρόκειται για συλλογικότητες που θα κινούνται σε μικροκλίμακες και ως εκ τούτου θα είναι ελάχιστα αποτελεσματικές.

Η ιστορική εμπειρία για αυτές τις δυο συμπληγάδες είναι άφθονη και δεν δικαιούμαστε να την παραβλέψουμε.

Κόμμα και Μέτωπο

Ο Σύλλογος Γ. Κορδάτος θεωρεί πως δεν υπάρχει μόνο ανάγκη για τη δημιουργία ενός Μετώπου, αλλά και για τη δημιουργία ενός κομμουνιστικού φορέα. Σε αυτό το σημείο, ωστόσο, ανακύπτουν δύο κρίσιμα ερωτήματα: α) οι υπάρχοντες κομμουνιστικοί φορείς γιατί δεν καλύπτουν την ανάγκη αυτή; β) ποια η σχέση Κόμματος-Μετώπου;

Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, η απάντηση δεν δίνεται σε μερικές γραμμές. Επιγραμματικά θα λέγαμε πως οι σχηματισμοί που υπάρχουν έχουν δοκιμαστεί στην πράξη και για διαφορετικούς αλλά και κοινούς λόγους δεν έχουν τη δυνατότητα να κάνουν το «άλμα»: ελλειμματική επαφή με την εργατική τάξη, σεχταρισμοί, γραφειοκρατία, άρνηση διαλεκτικού «διαβάσματος» της ιστορίας είναι μερικοί παράγοντες ενισχυτικοί για τον παραπάνω ισχυρισμό μας. Η έννοια του κομμουνιστικού κόμματος δεν έχει κλείσει τον ιστορικό της κύκλο και ούτε θα μπορούσε όσο υπάρχει ο καπιταλισμός. Τον ιστορικό τους κύκλο έχουν κλείσει, όμως, οι σχηματισμοί με το συγκεκριμένο περιεχόμενο και τη συγκεκριμένη μορφή.

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η απάντησή μας είναι κατηγορηματική: το Κόμμα δεν πρέπει και δεν μπορεί να καπελώνει το Μέτωπο. Οφείλει, όμως, να διατυπώνει τη στρατηγική του δίχως ενδοιασμούς και να επιδιώκει την πολιτική και ιδεολογική ηγεμονία, πάντα με σεβασμό στην άλλη άποψη και με δημοκρατικούς τρόπους. Διαφορετικά δεν έχει λόγο ύπαρξης.

Μέτωπο-Κυβέρνηση: Δρόμοι συμβατοί ή ασύμβατοι;

Ένα Μετωπικό σχήμα πρέπει να διεκδικεί την κάθοδό του στις εκλογές και την κατάκτηση της κυβερνητικής εξουσίας;

Αν η απάντηση είναι αρνητική στο παραπάνω ερώτημα, τότε καλούμαστε να απαντήσουμε τι ακριβώς θα επιδιώκει ένα ριζοσπαστικό Μέτωπο. Θα προτείνει άμεσα ή μακροπρόθεσμα την κοινωνική επανάσταση κι αν ναι, τότε ποια θα είναι η διαφορά του από ένα κομμουνιστικό Κόμμα; Αν μελλοντικά τροποποιηθούν οι πολιτικοί συσχετισμοί και προβάλλει στο ιστορικό προσκήνιο ένα ριζοσπαστικό μετωπικό

σχήμα που διεκδικεί να κερδίσει τις εκλογές τι ακριβώς θα πει; Πως δεν θέλει να κερδίσει;

Αν η απάντηση είναι καταφατική, τότε χρειάζονται αποσαφηνίσεις και ασφαλιστικές δικλείδες. Ας δούμε ποιες.

■ **Δεν μπορεί μία κυβέρνηση μετωπικού ριζοσπαστικού σχήματος να μπει σε λογική διαχείρισης αλλά ΣΥΡΙΖΑ, ούτε να τρέφει αυταπάτες ότι μπορεί «να φτιάξει ομελέτα χωρίς να σπάσει αυγά».** Η δυνατότητα υλοποίησης του αιτήματος που έχει καταγραφεί ως σεισάχθεια, είναι εφικτή μόνον αν μία κυβέρνηση μπει σε τροχιά σύγκρουσης με την εγχώρια ολιγαρχία και τους ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς. Η δυνατότητα άσκησης μιας κενυσιανής πολιτικής είναι απλώς μία χίμαιρα. Η εφαρμογή του νεοφιλελεύθερου υποδείγματος δεν έγινε από σαδιστές. Υπήρξε η ανάγκη του κεφαλαίου να απαντήσει στην κρίση του 1973, τη λεγόμενη πετρελαϊκή κρίση, κατά την οποία σημειώθηκε η πρώτη αξιοσημείωτη μεταπολεμικά πτώση του ποσοστού κέρδους. Από τότε το κεφάλαιο αγκομαχά να αντιρροπήσει την πτωτική αυτή τάση και η οικονομική και πολιτική επιλογή του δεν μπορεί να αντιστραφεί.

■ **Τα παραπάνω σημαίνουν πως μία κυβέρνηση ριζοσπαστικού μετώπου θα βρεθεί θέλει δεν θέλει σε τροχιά σύγκρουσης. Οποιαδήποτε αυταπάτη θα αποβεί μοιραία.** Το ιστορικό παράδειγμα της Χιλής μιλά με πολύ χαρακτηριστικό τρόπο. Ο, κατά τα άλλα ηρωικός, Αλιέντε πίστευε ακράδαντα στον ειρηνικό μετασχηματισμό της κοινωνίας. Την ουτοπική αυτή άποψη την πλήρωσε με την ίδια του τη ζωή, ενώ ο λαός της Χιλής γνώρισε μία στυγνή δικτατορία.

■ **Το πολιτικό αίτημα της κυβέρνησης ενός Μετώπου, μπορεί με βάση την κοινωνική πάλη να «παλιώσει» και να αναιρεθεί.** Επομένως πρέπει να ειπωθεί ως ένα επεισόδιο σε μία διαδικασία ρήξης και σύγκρουσης που εν τέλει να μην υλοποιηθεί, αν ανατραπεί από την ίδια τη ζωή.

■ **Δεν θα συμφωνήσουμε με το επιχείρημα που λέει πως ένα τέτοιο αίτημα είναι ξεπερασμένο, αφού υπάρχει η εμπειρία της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ.** Πρόκειται για ένα επιχείρημα που εξυπηρετεί μία λογική σχεταρισμού. **Η πορεία του ΣΥΡΙΖΑ ήταν προδιαγεγραμμένη με βάση την ταξική του σύνθεση, την επιρροή του στο εργατικό κίνημα, τη θέση του για τη συνθήκη του Μάαστριχτ και την ΕΟΚ/ΕΕ, τη στάση στελεχών του στο εργατικό κίνημα κ.ά.** Από πού, λοιπόν, τεκμαίρεται πως ό,τι επιχειρηθεί θα είναι νομοτελειακά μία επανάληψη της εμπειρίας ΣΥΡΙΖΑ;

Σχέση ταξικού και πατριωτικού: άλλη μία «ασυμβατότητα»;

Όσον αφορά τον ορισμό του ταξικού, τα πράγματα είναι μάλλον εύκολα. Στην κοινωνία υπάρχουν δύο βασικές τάξεις: η αστική και η εργατική. Η πρώτη εκμεταλλεύεται τη δεύτερη και η δεύτερη μάχεται στην ιστορική της διαδρομή, πότε σε επιμέρους ζητήματα, πότε σε επίπεδο κατάκτησης της εξουσίας, την πρώτη. Η ιστορία είναι μία ατελείωτη αλυσίδα τέτοιων συγκρουσιακών στιγμιότυπων. Ο απόλυτος νόμος στον καπιταλισμό είναι η μεγιστοποίηση των κερδών από την πλευρά του κεφαλαίου. Όσο υπάρχει το συγκεκριμένο σύστημα, ο νόμος αυτός δεν μπορεί να αναιρεθεί. Επομένως δεν μπορεί να καταργηθεί και η ταξική πάλη, άλλοτε οξεία κι άλλοτε όχι. **Με λίγα λόγια το ταξικό περιεχόμενο ενός Μετώπου, στην πάλη του και τα αιτήματά του δεν μπορεί να εκλείπει.**

Τα πράγματα είναι κάπως πιο σύνθετα, αν επιχειρήσουμε τον ορισμό του πατριωτικού. **Και γίνονται πιο σύνθετα γιατί το πατριωτικό συγχέεται συχνά με το εθνικό ή το εθνικιστικό.** Χρησιμοποιώντας κατ' αρχάς μία αποφατική λογική να πούμε τι δεν είναι πατριωτισμός. Ο πατριωτισμός δεν είναι εθνικισμός, δηλαδή δεν αναφέρεται σε καθαρότητα και ανωτερότητα μιας φυλής έναντι άλλων, σε αιματολογικές συνέχειες στο πέρασμα των αιώνων. Ο πατριωτισμός δεν ταυτίζεται με το εθνικό συμφέρον, γιατί αυτό το δεύτερο είναι ένα ιδεολογικό κατασκεύασμα της αστικής τάξης που επιχειρεί να μας πείσει πως το συμφέρον της ταυτίζεται με το γενικό συμφέρον.

Στον αντίποδα του εθνικισμού βρίσκεται ο πατριωτισμός. Στις σύγχρονες συνθήκες ο πατριωτισμός είναι η αγάπη προς την πατρίδα και τον πολιτισμό της, η υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας, η υπεράσπιση των συμφερόντων των λαϊκών στρωμάτων. Ο πατριωτισμός συνδέεται με τους αγώνες υπεράσπισης των δημόσιων επιχειρήσεων, της παιδείας, της υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης.

Η έννοια της πατρίδας, οι πολιτισμικές παραδόσεις, η ελληνική σημαία δεν πρέπει να χαριστούν σε εθνικιστές εντός ή εκτός Χρυσής Αυγής. **Οι έννοιες αυτές δεν αποτελούν ένα τέχνασμα παραπλάνησης των λαϊκών μαζών, αλλά πρέπει να αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της πολιτικής των προοδευτικών σχηματισμών. Ο πατριωτισμός δεν είναι ένας κατασκευασμένος φαντασιακός ιδεότυπος, αλλά αντανάκλαση στη λαϊκή συνείδηση υπαρκτών καταστάσεων.** Το ΕΑΜ και η εξέγερση του Πολυτεχνείου είχαν, ανάμεσα στ' άλλα, ως σύμβολό τους την ελληνική σημαία.

Το πρόγραμμα του Μετώπου πρέπει να χαρακτηρίζεται ως αντιιμπεριαλιστικό (έξοδος από ΕΕ, ΝΑΤΟ και ΔΝΤ), αντιμονοπωλιακό (εθνικοποίηση τραπεζών και βασικών μέσων παραγωγής) και δημοκρατικό (λαϊκός έλεγχος). **Ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι συνάμα βαθιά πατριωτικό με την εξής έννοια: Τα προβλήματα τα οποία θέτει και οι απαντήσεις που δίνει αφορούν όχι στενά την εργατική τάξη, αλλά πλατιά τμήματα του ελληνικού λαού (μεσαία στρώματα της πόλης που καταπιέζονται από τα μονοπώλια, φτωχομεσαία αγροτιά, μισοπρολετάριοι, διανοούμενοι, άνεργοι, νεολαίοι).** Η έννοια της πατρίδας και του πατριωτισμού συνδέονται με τη σωτηρία του ελληνικού λαού και εντός της έννοιας του λαού δεν μπορεί να συμπεριληφθεί η αστική τάξη ή στρώματά της.

Περί της ιστορικής εμπειρίας

Αφότου ενέσκηψε η κρίση πολλή συζήτηση έγινε σχετικά με το ΕΑΜ. Αρκετοί το επικαλούνται, αλλά όχι πάντα με το σωστό τρόπο. Όσον αφορά, λοιπόν, τη δημιουργία του ΕΑΜ πρέπει να σημειώσουμε πως την απόφαση την πήραν από κοινού το ΚΚΕ, το Σοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδας, η Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας και το Αγροτικό Κόμμα. Ως σκοποί ορίστηκαν η απελευθέρωση της Ελλάδας από τον ξένο ζυγό, ο σχηματισμός προσωρινής κυβέρνησης μετά την εκδίωξη του κατακτητή, η κατοχύρωση του κυριαρχικού δικαιώματος του λαού να επιβάλει τη θέλησή του. Στο ιδρυτικό του ΕΑΜ διευκρινιζόταν πως οποιοδήποτε κόμμα ή οργάνωση δέχεται τους παραπάνω σκοπούς γίνεται δεκτό/ή στη βάση της ισοτιμίας. Μετά την υπογραφή της ιδρυτικής διακήρυξης προσχώρησαν στο ΕΑΜ η Σοσιαλιστική Ένωση, οι Σοσιαλιστές Δημοκράτες, το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα και η Δημοκρατική Ένωση. Επίσης προσχώρησαν το

Εργατικό ΕΑΜ, η ΕΠΟΝ, η Κεντρική Υπαλληλική Επιτροπή και η Παγκληρική Ένωση. Ακόμη, το κόμμα των Αριστερών Φιλελεύθερων συνεργαζόταν με το ΕΑΜ.

Η δράση του ΕΑΜ ήταν αυτή που του έδωσε απίστευτο κύρος και το μαζικοποίησε όσο καμία άλλη συλλογικότητα στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα. Το ΕΑΜ: (α) έδωσε λύσεις στο οξύ επισιτιστικό πρόβλημα του λαού, (β) οργάνωσε την αντίσταση ενάντια στον κατακτητή, (γ) οργάνωσε την πρώτη εργατική απεργία μέσα στην περίοδο της Κατοχής, αλλά και την πρώτη διαδήλωση με συνθήματα πολιτικά που στρέφονταν κατά των Γερμανών, δ) έδωσε νέο περιεχόμενο στην έννοια του πατριωτισμού, ε) ακύρωσε την πολιτική επιστράτευση που είχε προγραμματιστεί από τους Γερμανούς προκειμένου να μεταφερθούν Έλληνες εργάτες στη Γερμανία, στ) δημιούργησε πρωτότυπους και πρωτόγνωρους λαϊκούς δημοκρατικούς θεσμούς. Ουσιαστικά από ένα σημείο κι έπειτα διαμορφώθηκε μία μορφή δυαδικής εξουσίας.

Αυτή ακριβώς η δράση ήταν που γιγάντωσε το ΕΑΜ κι ενώ την περίοδο ίδρυσής του αποτελούνταν από μερικές εκατοντάδες αγωνιστές, έφτασε το 1944 να αριθμεί περισσότερα από 1.500.000 μέλη εκ των οποίων τα 700.000 ανήκαν στην ΕΠΟΝ και στα «Αετόπουλα», χωρίς να υπολογίζονται οι συμμετέχοντες στο ΕΑΜ στις περιοχές της Κρήτης, της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και των νησιών του Αιγαίου. Ο ΕΛΑΣ αριθμούσε περίπου 120.000 μέλη, ενώ το ΚΚΕ υπερέβαινε τα 300.000 μέλη. Ας σημειωθεί ότι ο πληθυσμός εκείνης της εποχής ήταν περίπου 7.300.000 άνθρωποι. Το ουτοπικό έγινε απτή πραγματικότητα. Το αδύνατο έγινε δυνατό κι έτσι γράφτηκαν λαμπρές ιστορικές σελίδες αφήνοντας μια σπάνια παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές.

Η εμπειρία του ΕΑΜ δεν μπορεί να αντιγραφεί στο σήμερα με ένα μηχανιστικό τρόπο. Αυτό που πρέπει να κρατήσουμε είναι η πλατύτητα στο εγχείρημα, οι πρωτότυπες μορφές πάλης, το εύρος των αιτημάτων, η διαμόρφωση εν τέλει μίας αντιεξουσίας. Όλα αυτά πρέπει σήμερα να προσαρμοστούν με τις σύγχρονες λαϊκές ανάγκες. Τότε και μόνο τότε μπορεί να παραχθούν απτά αποτελέσματα.

Για ένα σύγχρονο εγχείρημα

Ο Σύλλογος για τη διάδοση της μαρξιστικής σκέψης Γ. Κορδάτος μαζί με άλλες συλλογικότητες και ανένταχτους αγωνιστές **με διαφορετικές πολιτικές και ιδεολογικές διαδρομές**, έλαβαν μία πρωτοβουλία για τη δημιουργία ενός Μετωπικού πολιτικού σχήματος το οποίο συγκροτήθηκε στη βάση:

- της δημοκρατικής λειτουργίας·
- των προγραμματικών αξόνων που περιγράφηκαν παραπάνω·
- του σεβασμού της αυτοτέλειας της κάθε συλλογικότητας·
- της λογικής ότι το μετωπικό σχήμα δεν είναι άθροισμα συλλογικοτήτων, αλλά στη βάση του «κάθε μέλος μία ψήφος»·
- της δράσης και όχι της ακαδημαϊκής συζήτησης·

Η «κίνηση για την απελευθέρωση του λαού», όπως ονομάστηκε το μετωπικό σχήμα, **δεν διακατέχεται από κάποια υπερφίαλη διάθεση και μικρομεγαλισμό**. Κάτι τέτοιο θα επαναλάμβανε τη λογική του «μικρομάγαζου». **Επιδιώκει, όμως, τη συνεργασία με όλους τους άλλους χώρους που υπάρχουν και αγωνίζονται. Φιλοδοξεί να συμβάλει στο μέτρο που της αναλογεί σε μία μελλοντική δημιουργία ενός**

κοινωνικοπολιτικού Μετώπου. Αν επέλθουν μελλοντικά ευρύτερες συγκλήσεις, τότε αυτές δεν μπορεί παρά να είναι καλοδεχούμενες.

* * * *

Η συζήτηση για τον συντονισμό δυνάμεων και δράσεων θα έπρεπε να έχει ξεκινήσει πριν ακόμη την ψήφιση του πρώτου μνημονίου. Η όποια επιπλέον καθυστέρηση θα είναι εγκληματική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γληνός Δημήτρης, *Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ*, εκδ. Ο Ρήγας, 1944 (επανέκδοση).

Καλτσώνης Δημήτρης, *Η κυβέρνηση της Λαϊκής Ενότητας στη Χιλή, 1970-1973*, ηλεκτρονική έκδοση, 2012.

Λένιν Β. Ι. , *Δύο τακτικές της σοσιαλδημοκρατίας στη δημοκρατική επανάσταση*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 1986.

Λένιν Β. Ι., *Ο «αριστερισμός» παιδική αρρώστια του κομμουνισμού*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 1986.

Λιόσης Βασίλης, *Ζητήματα τακτικής και στρατηγικής, Η διαλεκτική σχέση πατριωτικού-ταξικού, εθνικού-διεθνικού, άμυνας-επίθεσης, μεταρρύθμισης-επανάστασης*, εκδ. ΚΨΜ, 2017.

Πρόγραμμα και καταστατικό της Κίνησης για την απελευθέρωση του λαού, <http://kal.org.gr/>

Συλλογικό, *Θεωρία της μετάβασης και σοσιαλιστική εναλλακτική*, εκδ. Τόπος, 2015.